

12.6.2024

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Viite: Lausuntopyyntönnä 13.6.2024 kokoukseen

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI
ASEVELVOLLISUUSLAIN 32 JA 48 §:N MUUTTAMISESTA
(RAJATURVALLISUUSTILANTEESTA JOHTUVA
KERTAUSHARJOITUS)

Tasavallan presidentin kanslia pitää hallituksen esityksen tavoitteita kannatettavina. Suomen turvallisuusympäristö on viime vuosina muuttunut. Perinteisten uhkien rinnalle on tullut hybrdivaikuttamisen muotoja, jotka voivat sisältää esimerkiksi maahantulon välineellistämistä poliittisia tarkoituksia varten. Tätä vaikuttamista voidaan tehdä valtiollisten toimijoiden ja niihin kytköksissä olevien tahojen toimesta. Vaikuttaminen voi nopeasti saada erilaisia muotoja ja aiheuttaa kriisitilanteen eskalaation. Vihamielisen toiminnan tavoitteista tai alullepanijoista ei tilanteiden alkuvaiheessa välttämättä ole saatavilla varmaa tietoa, mikä puoltaa joustavan tilannekohtaisen vasteen mahdollistavan lainsäädännön luomista.

Kanslia yhtyykin hallituksen esityksen arvioon, jonka mukaan rajaturvallisuustilanteesta johtuva kertausharjoitus voidaan rinnastaa vakavuudeltaan sotilaallisen valmiuden kohottamiseksi määrättävään kertausharjoitukseen siitä syystä, että rajaturvallisuuden häiriötilat voivat kehittyä ennakoimattomasti ja nopeasti. Kanslia toteaa, että rajaturvallisuuden muutosten taustalla voi olla erilaisia syitä, kuten Suomeen kohdistuva valtiollinen vaikuttaminen. Kanslia pitää tarpeellisena, että lainsäädäntöä tarkistetaan mahdollistamaan nopea ja tehokas vaste rajaturvallisuuden muutoksiin riittävän joustavasti erilaisissa tilanteissa.

Kanslia kiinnittää huomiota ehdotetun lain 32 §:n 4 momenttiin, jossa säädettäisiin päätöksentekomenettelystä yksinomaan rajaturvallisuuden välttämättömäksi ylläpitämiseksi määrättävästä kertausharjoituksesta. Esityksen mukaan päätöksenteossa noudatettaisiin rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioiden menettelyä rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 7 §:n 2 ja 3 momenttien mukaisesti. Tasavallan presidentti tekisi päätöksen sisäministerin esittelystä valtioneuvoston ulkopuolella. Päätöksen varmentaisi sisäministeri. Asiaa esiteltäessä pääministerillä ja Rajavartiolaitoksen päälliköllä olisi oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä siitä. Tasavallan presidentti voisi

omasta aloitteestaan tai sisäministerin esityksestä siirtää sotilaskäskyasian presidentin valtioneuvostossa ratkaistavaksi.

Kanslia pitää perusteltuna hallituksen esityksen mukaista ja edellä kuvattua päätöksentekomenettelyä. Ehdotettu sääntely toteuttaa perustuslain 58 §:n 5 momentin säännöstä, jonka mukaan tasavallan presidentti päättää sotilaskäskyasioista ministerin myötävaikutuksella sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.

Oikeudellinen neuvonantaja Juha Rainne